

ВПЛИВ ПРАВОВИХ ЗАСТЕРЕЖЕНЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

О. М. Юхимюк

Правові застереження суттєво впливають на ефективність правового регулювання. Проте практика застосування застережень у нормативно-правових актах має бути виваженою. Наявність недоліків у юридичній техніці та недоречне застосування її прийомів якісно відображається на ефективності правового регулювання.

Ключові слова: *правові застереження, юридична техніка правове регулювання.*

Правове регулювання в першу чергу покликане впорядкувати суспільні відносини, закріпити в правовому полі та захисти їх за допомогою певного інструментарію – правових засобів. На ефективність та результативність правового регулювання впливають багато чинників, в тому числі виважене та належне використання відповідних правових засобів.

Рабінович П. під правовим регулюванням розуміє здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владно-регулятивний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення та розвитку [1, с. 165].

Крестовська Н. М та Матвєєва Л. Г. визначають правове регулювання як здійснюване правовими засобами впорядкування суспільних відносин за допомогою закріплення прав і обов'язків їх учасників і забезпечення їх належного виконання. Правове регулювання є одним з різновидів соціального регулювання, роль і значення якого в сучасному суспільстві неухильно зростає [2, с. 378].

Ефективність правового регулювання є одним із показників життєздатності суспільства, мірилом його можливостей впливати за допомогою юридичних норм на розвиток суспільних відносин. Внаслідок того, що право впливає на поведінку людей, між юридичною нормою і її соціальними наслідками завжди “перебувають” акти людської діяльності, які безпосередньо і зумовлюють суспільно значущі наслідки; за таких умов ефективність правової норми є ефективністю спричинених нею вчинків. Крім того, юридична норма стимулює поведінку людей не лише безпосередньо, але й через систему соціальних, особистісних, соціально-психологічних факторів.

Тому ефективність правового регулювання, на думку Мельник О. М., можна визначити як результативну характеристику його дії, яка свідчить про здатність вирішувати відповідні соціально-правові проблеми. Ефективність правового регулювання забезпечується такими факторами, як: а) ефективність самого закону; б) ефективність виконавчо-розпорядчої діяльності, що забезпечує конкретизацію норм закону на підзаконному рівні; в) ефективність діяльності щодо застосування положень закону спеціальними суб'єктами [3, с. 11-12].

Звідси випливає пряма залежність впливу якості норм права, в тому числі тих, у яких містяться правові (юридичні) застереження, на ефективність правового регулювання.

Правові застереження розглядаються науковцями як різноаспектна категорія. Цінність правових застережень визначається його позитивним значенням для існування та розвитку особи та суспільства вцілому. Так, правові (юридичні) застереження передбачають певні умови правомірності чи неправомірності поведінки суб'єктів, умови застосування норми права та винятки із загальних правил. Цінність правових (юридичних) застережень пояснюється і тим, що вони спричиняють певні юридичні наслідки, а саме наслідки, які мають регулятивне значення для особи та держави.

Шутак І. Д. відносить юридичне застереження до спеціально-юридичних засобів юридичної техніки і визначає, що юридичне застереження – певна нормативна умова, спрямована на зміну дії загального правила. [4, с. 78].

Правові (юридичні) застереження чималий вплив здійснюють на економність правового регулювання. Відсилочні правові (юридичні) застереження такого роду: «в інших випадках, передбачених законом», «у встановлених законом випадках» дозволяють все таки зменшувати громіздкість нормативно-правових актів, а тим самим збільшують їх практичність. Правові (юридичні) застереження є досить ефективним способом економії нормативного матеріалу, завдяки відсилання до іншого нормативно-правового акта.

На думку П. Рабіновича загальна ефективність правового регулювання забезпечується: ефективністю самого «матеріального» закону (нормативно-правового акта); ефективністю

процедурно-процесуального механізму застосування закону; ефективністю діяльності щодо застосування і реалізації закону [1, с. 173].

Тож, складовою ефективності правового регулювання виступає юридична (нормотворча) техніка та правові (юридичні) застереження як прийом юридичної техніки.

Правові (юридичні) застереження суттєво впливають на ефективність правового регулювання. Проте варто врахувати, що практика застосування застережень у нормативно-правових актах має бути виваженою. Наявність недоліків у юридичній техніці та недоречне застосування її прийомів якісно відображається на ефективності правового регулювання. В зв'язку з цим виникає практична необхідність у формулюванні умов застосування правових (юридичних) застережень та закріпленні правил застосування застережень, які визначатимуть їх правомірність.

Вцілому правові (юридичні) застереження мають особливу цінність та забезпечують економність правового регулювання. Це пояснюється тим, що: правові (юридичні) застереження відповідають певним закономірностям існування суспільства; відповідність застережень історичним умовам їх функціонування; відповідність правових (юридичних) застережень реальним потребам учасників суспільних відносин, яких вони регулюють.

Література

1. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Видання 5-те, зі змінами. : навч. посібник. – К.: Атіка, 2001. – 176 с.
2. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права: Елементарний курс. Видання друге / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвеева. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2008. – 432 с.
3. Мельник О. М. Правове регулювання та шляхи підвищення його ефективності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 “Теорія та історія держави та права; історія політичних і правових учень” / О. М. Мельник. – К., 2004. – 18 с.
4. Шутак І. Д. Юридична техніка: теорія правових застережень : [навч. посіб. для вищих навч. закл.] / І. Д. Шутак. – Івано – Франківськ : Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки, 2014. – 260 с.

Iukhymiuk O. Influence of legal warning on efficiency of legal adjusting. *The legal warning substantially influence on efficiency of the legal adjusting. However practice of application of warning in normatively-legal acts must be self-weighted. The presence of defects in a legal technique and inappropriate application of her receptions are qualitatively represented on efficiency of the legal adjusting.*

Keywords: *legal warning, legal technique, legal adjusting.*

ДО ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИСКНОЇ ПОЛІЦІЇ У ВОЛИНСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ (1880-1917рр.)

М. М. Яцишин

Розглянуто створення та функціонування сискної поліції у Волинській губернії в 1880–1917 рр. Проаналізовано нормативно-правове та кадрове забезпечення її співробітників.

Ключові слова: *Волинська губернія, Російська імперія, сискна поліція, сискні відділення.*

Дослідження функціонування сискних відділень, їх нормативно-правового і кадрового забезпечення, розшукової (сискної) та слідчої діяльності, а також форм взаємодії з іншими правоохоронними органами має в сучасних умовах не тільки теоретичне, але і практичне значення в засвоєнні історичного досвіду вітчизняного карного розшуку.

Саме в кінці XIX – на початку XX ст. були започатковані правові засади протидії професійній злочинності, розроблені основні форми, тактичні прийоми та методи цієї діяльності, налагоджена система оперативно-криміналістичних обліків, а також розпочався процес запровадження в практику сискної поліції науково-технічних засобів.

Проблеми організації та діяльності сискної поліції розглядалися у працях вітчизняних та зарубіжних істориків, вчених-правників у галузі історії держави й права, криміналістики, кримінального процесу, оперативно-розшукової діяльності, адміністративного (поліцейського) права, а також вчених судових медиків та публіцистів. Зокрема, це твори авторів: І. Ю. Андреєвського,